

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarrationes Novae D. Martini Lutheri in Ionam Prophetam

Jonas, Justus

Haganoæ

Et afflictus est Ionas afflictione magna, & iratus est &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36521

conuersi sunt de uia sua mala &c.

Hic hic nunc palam ebuccinantur opera. Quid hic afferemus? Hic scilicet hypocrite palam triumphant, sed pedetentim tamen. Agite boni uiri, respicite textum, dicit quidem, Deus respexit opera eorum, id est, placebant Deo opera eorum: sed qualia erant opera, ipse exponit, Conuertebatur à uijs suis malis. Eiusmodi opera facite & docete, & nō modo feremus ut laudatis hæc opera, sed & nos laudabimus ut egregios fructus fidei. Conuerti à uijs malis non tam leue opus est, nec tuarum uiriū, neq; complectitur in se tantū saccos & ieiunia, sed ueram Dei cognitionem, fidem, id est, amorem Dei & proximi. Quando dicit Deus, Conuertimini à uijs malis, non exigit unum aut alterum opusculū, sed exigit totum hominem, ut sancti simus corpore & spiritu, noua creatura. Deus enim uult totū hominem, non curat dimidiata opera hæc, & mendicantia Elementa mundi, aut ulla externa.

CAP. III.

Et afflictus est Ionas afflictione magna, & iratus est &c.

I N I O N A M

Hic insigne quiddam & mirabile obseruatum
 historia Ionæ, dic cuiusmodi sanctitas hæc
 est in Iona, qui hic stomachatur quòd Deus
 miseretur peccatorũ, & uellet hic Ionas per di peccatores
 cõtra charitatis legem, quæ etiam hostibus
 bene precatur, & benefacit? Et quod uehementer
 mirari possis, hoc facit Ionas, post acerrimum huius
 agonẽ mortis, quo (ni fallor) probe admonitus est,
 quid fieri uelit Deus, nisi forsan leuis monitio est tẽ
 pestas hæc maxima in mari, tempestas nõ minor in
 corde Ionæ, & horribilis ac triduanus carcer, non
 in turri, sed in immanis beluæ uentre. Et hic tamen
 irascitur ille sic castigatus Ionas, imò denuo obiur-
 gatus quòd stulte irasceret, adhuc non desinit. Et
 tamen simul ea fides est in Iona, ut optet mori, &
 mortem ipsi uitæ ducat præferendam, quod nõ pos-
 set eo modo optare, nisi Deo summa fidei constan-
 tia esset confisus, planè proiectus in Deum. Quis
 hic dicemus, quomodo tam cõstans & fides et cuius-
 modi impietas se compatientur? Hæc questio digna
 est quæ excutiatur. Inficiari enim non possumus
 nam non merito irasci, cum Deus obiurget non ta-
 tum uerbis, sed factis, signo uitis albæ. Ad hæc facti
 ri cogimur Ionam nihilominus credidisse, & gratias
 fuisse Deo, cum Deus tam familiariter & paterno
 loquitur, datq; ei signum, & per omnia familiariter
 ter cõ-

ter cum eo agit, ut amicus amico. Et ut maxime omnia possent condonari Ionæ, tamen hoc uidetur plane non ferendum & intolerabile flagitiū, quod suā illam priorē inobedientiam & fugam, propter quā tam grauius est à Deo castigatus, uult excusare, & culpam imputare Dei bonitati. Ach Domine, inquit, hoc sciebam, quod & dicebā cum adhuc essem in terra mea, ideo & præueni, fugiēs ad mare &c. Quid enim hoc aliud est, quàm ac si dicat Ionas, Recte recte inquam, feci, quod fugi & nolui prædicare Niniuitis, & si qua culpa est, non mea est, sed tuæ bonitatis. Non ergo hic nos iterum obiurgamus merito Ionam, tu quis es qui insultas, qui resistis Deo? nonne hic uidetur Ionas quærere suum exitiū, nonne promereri, ut non uno naufragio, non uno mari terreatur & mergatur, utq; non unius beluæ dentibus commolitus & cōmansus, discat non blasphemare, utpote qui remurmurat Deo, quod tam prolixè in miseros est beneficus? Si hoc non Ionas, sed Saul aut Absolon fecissent, quid putas abstulisset premij? Si nunc meriti ullius aut demeriti respectus esset apud Deum, ad hunc Ionam puniendū unus infernus non satis esset, ut qui sic stomachatus impotenter, non modo contra fidem, charitatem peccat, sed & Deo durissima ceruice resistit & responsat. Conqueritur bonitatem Dei nimiam esse, inuidet

proximo salutem & gratiam, hæccine opera bona
 sunt? Queso te quid est impietas, si hæc non est im-
 pietas? penè non habeo hic quod respondeã. At pri-
 mum hic obserua, Deum esse admirandũ in suis san-
 ctis, ne facile aliquem propter aliquod opus damna-
 mus aut iudicemus. Fieri potest ut opus malum sit,
 & tamen persona non sit damnanda. Nam si hic re-
 spiciamus Ionam, tunc opus eius uere est impiũ, &
 Deus reprehendit hanc eius iram, & tamen nibilo-
 minus Ionas est dilectus filius, & loquitur hic cum
 Deo, quasi non reformidans (ut etiã non formidat
 amplius seruiliter) sed confidit ei ut patri. Secun-
 do, ut discamus quomodo Deus sinit suos filios &
 sanctos nonnunq̃ grauius labi & errare, ut Chri-
 stus etiam Apostolos, ad consolationẽ omnibus cre-
 dentibus, qui & ipsi errare possunt et labi. Tertio,
 ut uideamus quã amãter, paterne, & suauiter tra-
 ctat Deus suos electos, unde expectant in tentati-
 onibus quã dulciter etiam afficiuntur erga patrem
 post castigationem: quemadmodum in Epistola ad
 Hebræ. dicitur, Omnis castigatio initio uidetur esse
 se mœroris, postea exercitatis dulcissimos fructus
 affert iusticiæ &c. Nam hic uides Ionæ erratũ hoc
 non imputari, quod tamen reuera peccatum est, sed
 ad hanc Ionæ imbecillitatem conuiet Deus, hæc
 aliter, ac si pater ignoscat filiolo. Cum incredulis
 autem

autem & impijs non sic agit Deus. Illi etiam nescirent uti hac diuina indulgentia, sed abutentes bonitate fierent securiores, putantes Deo impietatem probari. Verum Ionam non admodum æquum esse gentibus, non est mirum. Nam persuasio erat hæc publica apud Iudæos, tantum Israelitas esse populum Dei, ut supra dixi, & gentes esse sub ira Dei, ut Psalmus 78. sonat, Effunde iram tuam in gentes quæ te non nouerunt. Ideo hoc obstinate defensum uolebant, nullum hominem consequi salutem, nisi qui primum iuxta Mosi ritum circumcissus esset, & in ius receptus esset Iudaicum. Ideo & Apostoli ipsi, & sub initia Ecclesiæ, Christiani omnes hoc persuasissimum habebant, quemadmodum in Act. 8. scribitur, quod scilicet prædicabant Euangelium, & gratiam hanc solis Iudæis. Et indignabantur Petro, quod gentibus prædicaret, in Act. 10. & 11. Et non est dissimile ueri Ionam, aut persecutionem passum, aut occisum esse, quod Niniuitis prædicauit, & Niniuen ciuitatem Dei nominarit. Non ferre enim poterant nec aures nec oculi Iudæorū ut quicquàm tale, si uel unus homo diceretur esse Dei, taceo tota aliqua urbs uel regnum, nisi seruaret legem Mosi, & tamen Niniuitæ hic palam, ut timentes Deum, & ciuitas Dei proclamantur à Iona. Sic & nostro seculo uidemus, in quas non cruces illi rapiuntur, qui uel

IN IONAM

hiscere audent, iam usquàm alibi esse posse Christia-
 nos, quàm sub Romana Ecclesia, & de Papatu, q̄
 acris contentio? Quot insontes eo nomine exusti
 sunt? Et fieri potest, ut hæc sit una & uera causa,
 quare Ionas non uoluit prædicare Ninuiæ, & re-
 murmurat q̄ non subuertitur, malletq̄: mori quàm
 uidere ullum hominem recipi in gratiam, fieri po-
 pulum Dei sine lege Mosi & ritibus Iudaicis. Quid
 enim uniuerso nomini Israelitico possit esse contu-
 meliosius, quàm Legem Mosaicam, omnes ipsoru
 ritus ut superuacaneos negligi, & gentes Idolola-
 tricas, quæ extra remp. Israelis sunt, nominari po-
 pulum Dei. Haud dubie dicturi erant Iudæi, quid
 ergo nos Iudæi defatigamur tanto labore ceremo-
 niarũ legis, quid nos circumcidimur, si ultimi equa-
 lem mercedem accipiunt cum primis, adeoq̄ nobi-
 scum, qui portamus pondus diei et æstũ. Quid præ-
 rogatiuæ est nobis? quid præstamus Iudæi getibus,
 si equamur per omnia? & planè hic fieret ut Euan-
 gelica parabola habet. Nam Ninuiæ sine lege &
 prophetis hic tandem equantur Iudæis, participes
 facti gratiæ, & Iudæi nihil plus accipiunt: imò tan-
 dem prorsus reijciuntur, cum patrifamilias remur-
 murent, uilipendentes Euangelium, & inuidentes
 gentibus gratiam Christi. Hoc igitur Ionam reddi-
 dit tam difficilem, ut qui istarum rerum suis conci-
 ouibus

onibus in urbe Niniue primus author futurus esset,
 & totum Iudaismū contemptiorem redditurus. Ex
 hoc quid aliud habebat expectare, quā exilium?
 Non sine causa igitur fugit Ionas, & detrectauit
 prædicandi munus. Nam esse Iudæum, & palam ni-
 hilominus docere Iudaismum non esse necessariū ad
 salutem, quid hoc est aliud, quā contra propriam
 Legem Mosi, & totam gentem docere, & gentes
 exaltare ac æquare Iudæis? Quemadmodū & Pau-
 lo obijciebant Iudæi in simili causa, in Act. ut Lucas
 describit. Ut igitur Ionæ inardescēs sedaretur ira-
 cundia, utq; haberet quod frementibus suis Iudæis
 responderet, Deus paterne ludens cum illo, dat ei
 signum, quemadmodum & Petro in Actis 10. cum
 Apostolus ibi in simili esset persuasione &c. demit-
 tit ibi illi lintheum quoddam omnis generis animan-
 tibus refertum, auditq; Petrus uocem omnia munda
 esse, cum tamen in uniuersum gentiles essent, non
 habentes legem Mosi &c. Sic Deus hic Ionæ dat
 signum, & fecit una nocte crescere uitam albam, ut
 Ionas amœnissimū haberet tuguriolum. Cum nunc
 admodum delectabatur suo tugurio misit Deus uer-
 mem mane, cum Ionas minime cogitaret, qui arbu-
 sculā arrosit ut aresceret, & sic Ionā subito priua-
 uit suis delicijs. Adhæc solis radij caput eius urunt,
 cum iam non haberet umbraculum, iterum igitur

IN IONAM

hoc perturbat Ionam, et molestia accedit molestia, ubi aliter cadunt, atq; Ionas cogitat omnia. Ideo iterum optat mori, ut tandem excuteret molestiam, ubi nunc loquitur ei Deus, & ut paterfamilias in Evangelio dicit ad eum, Nunquid potestatem habeo faciendi de meo quod uolo, & ostendit ei quod stulte irascatur. Tu irasceris, inquit, propter arbusculam que exaruit, quanto prestantior autem uel unus homo est hac arbuscula, ut taceam de tota urbe? Nonne longe uehementius optare debebas, ut tanta multitudo hominum maneret, tot uiri, tot foeminae, ille flos iuuentutis, tot puellae, tot infantes in cunis, quid praeter illis Iona tua folia sunt? tuus uirens ramus scuius? Quomodo hic non obmutesceret Ionas? quomodo non pudefieret, sua ipsius sententia captus et conuictus, quo syllogismo pulchre implicitus haeret antequam praeuideat, adeo nihil est omnis humana sapientia praeter diuinam. De illa uite alba quae Hebraei κίχρον dicta est, scriptores uarie disputarunt, ueteres cucurbitam intellexerunt, postea sanctus Hieronymus reddidit hederam, quae est Ephraim, & dicit non in Italia, sed in Syria nasci, esse autem arbusculam, quae repete excrescat & luxuriet densitate quadam foliorum, adeo ut pampinorum in morem facile umbraculum inde contexi possit, unde ueteres forsitan cucurbitam reddiderunt. Ego autem opinor eam

nor eam esse arbusculam, quæ à Physicis uitis albâ dicitur, Germanice uild ruben. Noster Iohânes Pomeranus putat apud suos pomeranos Germanice uocari heilige vurtzel, quod etiam sic luxuriet & abundet folijs, & late serpendo fastigia ædium occupat. Ephau autem, de quo Hieronymus, esse non poterit, sicut & ipse fatetur, cum Ephau seu hædera, non caudice nixa sit, ut kikeon, sed per muros & arbores complexa ramos serpit ubicunque inhaerit. Ideo uiciniores uero uidetur esse qui cucurbitam reddiderunt, quam hæderam: quamuis Hieronymus eos exagitet, cucurbitarios eos uocans.

Non magni refert autem utro uocabulo utamur, neque est ut de nomine contedamus, si de re constet. Hoc quidem uerum est, quanquam eius arbusculæ ea natura sit, ut subito crescat, tamen miraculo hic una nocte in tantam excreuit syluulam propter Ionam, & Ionas diu sedit sub hoc umbraculo, forsân totis his quadraginta diebus. Nam textus dicit quod exierit urbem, cum uideret Niniuitas conuerti, & sedit è regione urbis ut uideret an urbs euerteretur. Male enim habebat hoc Ionam, quod uidebat eos pœnitentiam agere, & iam tum metuebat fore, ut Niniue non subuerteretur. At post 40. dies, cum iam uideret præscriptum illud tempus lapsum esse, ibi primum incipit stomachari, prophetiam nõ ex-

IN IONAM

peccatum habere euentum, ibi remurmurat Deo, et
 tamen humiliatus & pudefactus cogitur redire do-
 mum, non tamen sine magno profectu & eruditi-
 one uoluntatis Dei. Ex illo discimus Deum esse sal-
 uatorem omnium hominum, non tantum Iudeorum,
 quemadmodum Paulus 1. Timoth. 2. dicit, Deus uult
 omnes homines saluos fieri, & ad agnitione ueri-
 tatis peruenire. Deinde discimus, nobis gentib. qui
 ultimi hora undecima uenimus in uineam, & nihil
 laborauimus planè gratuito & indignis obtingera
 gratiam, cum ea nobis non sit promissa, ut Iudaeis.
 Vtinā grati essemus, eaq; sic gratuito donata, utere-
 mur ad salutē, quemadmodū hic Niniuitae fecerunt,
 ne postea ingratitude graues daremus poenas, ut
 Niniuitae postea dederunt. Nam haec historia Ionae
 ideo scripta est ut ostendantur nobis Dei mirabilia
 opera, nempe Verbum Dei ibi maxime afferre fru-
 ctum, ubi minime putamus. Econtra, ibi minime fru-
 ctificare, ubi maxime speramus. Nam hic adeo crea-
 dunt Idololatrae gentes Niniuitae, non habentes ul-
 las promissiones nec Verbum Dei. Econtra Iudaei
 non credunt, quibus datae erant promissiones: non
 desperemus ergo de ullius hominis salute, nec etiā
 ulli nimium tribuamus.

Hic dicit propheta, in Niniue fuisse plusquam
 centum & uiginti millia hominū, ex quibus uerbis
 conijcere

conijcere possumus urbis magnitudinem. Nam cum
 exprimit centum & uiginti millia, aliquid etiã adij-
 ciens, satis indicat quod in ea urbe centum & tri-
 ginta millia hominum non fuerūt, aliãs clare dixi-
 set ultra centenarium, plusquã triginta milia aut
 ducentena millia. Constat autẽ eam urbem non usq̃
 adeo prodigiosã magnitudinis esse, in qua ducenta
 sint hominum millia, presertim si floreat, ut hic Ne-
 niue regia urbs fuit, et metropolis in toto regno As-
 syriorum, nisi uelimus ita intelligere hic textum,
 eorum hominum qui non cognouerunt dexterum,
 aut sinistrum tantã fuisse multitudinẽ, quales sunt
 pueri aut fatui, adulatorũ uero & senum longẽ fu-
 isse maiorem numerum. Ego autem hanc interpre-
 tationem non sequor, sed illos in uniuersum omnes
 non cognouisse quid dextrũ aut sinistrũ esset, quem
 admodum nos dicimus pro nostro Germanismo, Sy-
 wuften ueder dis noch das, neq; hoc neq; illud co-
 gnitum habebant in rebus diuinis, utpote qui ex-
 perites erant legis Mosi & prophetarum quibus eru-
 direntur, quomodo & interne & externe, tum in
 spiritualibus tum etiã corporalibus, se coram Deo
 gererent. Sic enim more scripturã intelligi potest
 dextera pro internarum & spiritualium rerũ co-
 gnitione. Sinistra, pro cognitione corporaliũ & ex-
 ternarum, Deo enim seruiendũ est corpore & spi-

IN IONAM

ritu. Sed de his nunc satis, nunc Ionæ historiam per allegorias tractabimus, quarum tres esse inuenies.

PRIMA

Ionas Hebraice significat columbam, nunc in nouo testamento scimus in columbæ specie aduenisse & missum esse spiritum sanctum, Lucæ 3. & Iohannis 2. & in primis manifesta reuelatio spiritus que facta est ad ebuccinandum Euangelium in toto mundo, & nomen Iesu Christi. Sic ut Ionas hic suo uocabulo, typus sit spiritus & officij ac ministerij quod in mundo obit, spiritus nempe Euangelij. Nam omnes Apostoli & ministri Verbi, debent esse Ionæ et columbæ, id est, habere spiritum ut nihil ex sese, sed omnia ex spiritu sancto doceant & faciant, quemadmodum & Christus Matth. 10. discipulis suis iniungit, Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, id est, prædicate Verbum Dei pure & simpliciter, nihil addentes, ut suggerit spiritus uobis, & circumspecte ambulantes, nec unquam tamen malis artibus tractantes. Ninue sonat Hebræis pulchrum aut formosum, quemadmodum urbs splendidis ædificijs ornata, formosa est. Atq; ea est typus mundi, opibus, uoluptatibus, sapientia, honoribus, & hypocritica sanctitate florentis. Sed hæc tota species nihil est, quam abominatio coram Deo. Quod autem hæc Ninue audit Verbum, & induta